

20.83x14.5	1/3	1 עמוד	כל זכרון	25/01/2019	66966701-1
בית מדרש לרבנים על שם שכטרמכון שכטר למדעי היהדות - 84920					

לא, זו לא התחלה של בדיחה, אלא תיאור המצב בתוכניות הלימוד עליהן אמון הרב רענן מלק שהצטרף לקהילת "ואהבת" בזכרון יעקב. ראיון עם מאמין

נירית שפאץ, עמ' 32

צילום: איתי נרב

# יהודי, נוצרי ומוסלמי יושבים יחד



27.15x26.95	2/3	32 עמוד	כל זכרון	25/01/2019	66966700-0
בית מדרש לרבנים על שם שכטרמכון שכטר למדעי היהדות - 84920					



# ” מוסלמים ויהודים רואים את השלום באופן דומה ”

בין מרטין לוחר קינג לחנן שלזינגר. הרב רענן מלק צילום: איתי נדב

שיכולים לא להאמין, אני אף פעם לא יכולתי לבחור בזה. פשוט הרגשתי ככה. בגיל מסוים כעסתי מאוד על אלוהים כשסבתא שלי חלתה ונפטרה מסרטן, אבל בתקופה שהתרחקתי מהיהדות הייתי לי הרגשה שהקב"ה קיים.

”אחרי שסיימתי תיכון, בסוף שנות ה-90, הייתי מעורב, כעיי- תונאי, במאבקים סוציאליים לזכויות עובדים בקליפורניה. במסגרת עבודתי שלחו אותי להוואנה שבקובה, ושמעתי שם הרבה ביי- טויים של שנת ישראל ושנת ציונות. כבן למשפחה שבה חמישה דורות ציוניים, אמרתי לעצמי שאם

אומרים שיש אי-צדק חמור כל כך בישראל, אסע לשם ואראה בעצמי. הגעתי לארץ ב-1999. שכרתי סוסטום ונסעתי מתל אביב ליריחו. ראיתי שם את המצב, שמעתי הרבה סיפורים מהמקומיים על הכיבוש הישראלי וקיבלתי את הנראטיב הפלסטיני. נוכחתי לדעת שהמצב באמת נורא ושישראל עשתה הרבה דברים לא טובים. תכננתי להמשיך לנסוע להודו, אבל לפני שהספקתי לקנות את הכרטיס, התקשרו חברי משפחה והזמינו אותי לארוחת ערב, לשוחח על מה שראיתי.” על השולחן של אותה משפחה היו חוברות ומאמרים

חייה כדי להביא לשינוי חברתי חיובי. בעוד עשר שנים אני מקווה שהדיאלוג הבינ-דתי ייתפס כבעל חשיבות שווה לזו של הדיפלומטיה ושכל הרבנים יוכשרו בייעילות להנחות מפגשים החוגגים את ריבוי השבילים לאלוהים האחד.”

מלק, בן 39, הוא גרוש ואב לבת שחגגה בשבוע שעבר בת מצווה ובה כותל המערבי, בהדרכתו. “נולדתי לאבא ישראלי ואם קנדית, בונקובר שבקנדה, וגדלתי בהונולולו ובסן דייגו”, הוא מתאר את הרקע שעליו התפתחה תפיסת עולמו הייחודית. “מהולדתי אני

ענן מלק, תושב זכרון יעקב, הוסמך לאחרונה לרב בבית המדרש לרבנים ע"ש שכטר, והוא מצטרף להנהגת התנועה המסורתית המונה 98 רבנים ורבות מהארץ ומחול"ל שהוסמכו בבית המדרש מאז 1988. ביחד עם ההסמכה הוא הגיע להתגורר בזכרון יעקב, אחרי שבתקופת הסטאז' נקשר לקהילת “ואהבת” המקומית מטעם התנועה המסורתית (הקונסרבטיבית).

הוא מועמד לתפקיד רב קהילה בכמה קהילות מסורתיות, ובתפקיד זה הוא מתכוון לעבוד גם כמחנך בין-דתי. זה שלוש שנים הוא פועל למען קידום דיאלוג בין דתי ועובד במכון טנטור המפגיש כוהני דת נוצרים עם אנשי דת יהודים ומוסלמים.

”ההשפעה הגדולה ביותר על רצוני להיות רב התבססה על ההנחה שנדרשים מנהיגים דתיים הרוצים להפוך את הדת מכוח המסייע לאלימות לכוח המעודד מעורבות כבניית השלום. תחושת ההצלחה הגדולה ביותר שלי מגיעה מצפייה במשתתפים המגיעים מרקעים שונים שמוצאים דמיון בין הדתות שלהם לבין דתות של אחרים ואף חוגגים את ההבדלים בניהן”, הוא אומר. “כרב מסורתי אעסוק בחינוך ובהנהגה

## הרב רענן מלק מזכרון יעקב פועל לקיים דיאלוג בין בני דתות שונות ומאמין שיהודים ופלסטינים יכולים וצריכים לחיות ביחד בארץ ישראל.

ראיון עם מחנך בין-דתי | נירית שפאץ | nirits@omer-media.co.il

חי בין העולמות. גדלתי כחילוני לגמרי, אבל עם ערכים דתיים. סבא, סבא רבא והסבתות היו מההנהגה הלא-רבנית בבית הכנ"ס. לא שמרנו שבתות ובקושי חגגנו את החגים, כימים הנוראים היינו הולכים לבית הכנסת ומשם למסעדה סינית. יהודים, אבל בלי מצוות. מצעירותי הרגשתי קשר ליהדות ולבורא עולם. האמונה בו היא כמו חמצן בשבילי, אני נושם ויודע שהוא קיים. יש אנשים

27.36x17.49	3/3	עמוד 34	כל זכרון	25/01/2019	66966699-7
בית מדרש לרבנים על שם שכטרמכון שכטר למדעי היהדות - 84920					



הם מוסלמים שהיו בני ישראל והתאסלמו. בהשפעת השל נטשה הכנסייה הקתולית תפיסה דומה שהייתה לה, לפיה הנצרות היא היורשת האמיתית של בני יש-ראל, ומאז 1965 הכנסייה מאמינה בברית שבין האל לבין היהודים, שהם בני ישראל. כדי שהמוסלמים יעברו תהליך דומה, יש צורך במפגש הבין דתי.

בעוד חודשיים מלך מתחיל ללמד במכללת עמק יזרעאל על ערכים משותפים לכל הדתות. "מוסלמים ויהודים רואים שלום באופן מאוד דומה. זה בא מה-שורש י.ל.ם, שלמות. בשבילנו שלום זה לא להתחלק לקבוצות ולגבולות, לחפש את החלק שלך בעוגה, אלא לדון ביחד מה צודק. הפלסטינים שחיים תחת הכיבוש לא מקבלים גישה למשאבי האזור, וזה מוביל את הש-נאה. אבל אני לא אומר שאם נעזור להם יהיה שוויון, אי אפשר לבוא מלמעלה. העם בעצמו, מתנחלי יהודה ושר-מרון, צריכים לתת ממה שיש להם לפלסטינים ולהיות בהנהגת השלום, וההנהגה הפלסטינית הדתית צריכה להכיר בקשר של היהודים לארץ. זה מתבטא באידיאולוגיה שאנחנו קוראים לה 'ארץ הברית', פדרליזם, שבו כל ארץ יש-ראל היא גם ליהודים וגם לפלסטינים. יהיה פרלמנט משותף שבו ניקח אחריות ביחד על האתגרים והבעיות שעומדים בפנינו, כדי שלילדים שלנו יהיה יותר טוב".

פרלמנט ישראל-פלסטיני משותף לא נראה כמו הכיוון שהד-תות והקבוצות הפוליטיות באזור הולכות אליו בימים אלה. "כן, הרבה אנשים אומרים לי שאני חולם כמו יוסף. אבל זה כך, ויש גם התעוררות בכיוון. הרב חנן שלזינגר מאלון שבות, ראש ארגון שורשים, פועל ברוח זו כיום, ובשבוע שעבר הוקמה מפלגת 'למעננו הערבית-יהודית'. ייתכן שבבחירות הבאות כבר נעבוד עם מפלגות ותנועות שמתחילות לקום כיום".

עמדות דתיות מושפעות ממצב פוליטי. הכנסייה שינתה את עמדתה הדתית לגבי היהודים במצב הפוליטי שנוצר במערב בשי-נות ה-60, שהושפע בין היתר ממלחמת העולם השנייה ומאירי השואה. לפלסטינים זה לא מתאים עכשיו מבחינה פוליטית, ונדרש כיום אומץ בלתי אפשרי ממנהיגי מוסלמי לומר למאמינים את מה שאתה רוצה שיאמר. איך תוכל לגרום להם לשנות את עמדתם?

"אני לא אומר שזה יקרה עכשיו פתאום. נעבוד ביחד. יש פנא-טים בכל אחת מהקבוצות שיתגדו, אבל אני חושב לטווח רחוק. לכן אני מחנך, לא פוליטיקאי".

(WCC). המטרה הייתה למצוא דרך להתמודד עם התופעה שבה הנראטיב הפלסטיני משתלט על השיח בארגוני הדת הבינלאומיים. נוצר צורך ברבנים להיות חלק של המפגש הבין דתי שיכולים לייצג את הנרטיב הישראלי.

#### מה יכול רב לעשות בעניין?

"רב יכול לעשות הרבה. הרב אברהם יהושע השל היה מור-מחה במפגש הבין דתי, וב-1965 גרם לכנסייה הקתולית שת-בטל תפילה בנוסח אנטישמי שנאמרה עד אז דרך שגרה נגד היהודים. השל, דמות מפורסמת, אף צעד יד ביד עם מרטין לותר קינג בצעדת זכויות האדם, כשספר התורה בידו השנייה. הוא השפיע עלי רבות. נושא עבודת התואר השני שלי הוא המעמד של הלא-יהודי בישראל לפי ההלכה. לקחתי את המושג 'גר תושב' וטענתי שאנחנו יכולים להחזיר את המושג הזה לגבי כל אדם לא יהודי שחי בארץ ולתת לו לגיטימציה כאזרח. בספר ויקרא כתוב שצריך לנהוג בכל גר ותושב כמו שנוהגים בכל אזרח ישראל. זה נובע מהחשיבה של השל. אני רוצה לקחת את המודל שהוא השתמש בו עם הכנסייה הקתולית ולעבוד בו עם מוסלמים ונוצרים פלסטינים. אנשי דת מוסלמים אינם מאמינים כיום שהיהודים הם בני ישראל האמיתיים, ואומרים למאמיניהם: 'היהודים אומרים שהם בני ישראל ובשם זה לוקחים לנו את האדמה, אבל הם לא צאצאי בני ישראל. הצאצאים האמיתיים

על דברי ההסתה שילדים פלסטינים לומדים בבתי הספר. הם שלחו אותי למחנות פליטים, כדי שאראה בעצמי. נכנסתי לכיתות במחנות הפליטים וראיתי את תמונות השהידים על הקי-רות. ראיתי את הצד השני של הסיפור. נכנסתי לתוכנית של הסוכנות היהודית לעולים פוטנציאליים, וככל שלמדתי על הנושא נכנסתי יותר ויותר לנראטיב היש-ראלי. התחלתי לעבוד עם פרופ' ברי פיינשטיין ועזרתי לו במחקר שלו על האפשרות של שתי מדינות עם מע-רכת כלכלית משותפת וגבולות פתוחים. התגייסתי לצבא, והקצין בבקום הסתכל על הברט שחבשתי ושאל אותי 'אתה רוחני?' ענתי שכן, והוא הכניס אותי ישר ליחידה של נח"ל חרדי. אמרתי 'אבל אני אפילו לא דתי', והוא ענה 'אל תדאג, אתה תהיה דתי'. שנתיים הייתי בנח"ל החרדי. אסור היה לנשים להיכנס לבסיס שלנו ואסור היה לאכול חסה, כי היא לא נחשבה למספיק כשרה. התגעגעתי לנשים ולסלטים, אבל למדתי הרבה: על ספרי קודש, איך לגשת לגמרא, להתפלל, להניח תפילין, לבדוק אורז. למדתי המון, אבל זה לא היה אני".

אחרי השחרור הוא עשה תואר ראשון בהיסטוריה של עם יש-ראל באוניברסיטה העברית ותואר שני עם תעודת הוראה במכון פרדס לחינוך יהודי, במסלול שבו נוסעים לעבוד כמורים בארה"ב או קנדה, ונסע ללמד בלום אנג'לס ולאחר מכן בונוקובר. "ההמשך הטבעי של המסלול היה להיות מנהל בית ספר. רציתי בזה, אבל כולם בבית הספר - הנהלת בית הספר, תלמידים, מורים אחרים - אמרו לי 'אתה צריך להיות רב'".

#### אילו תכונות מאפיינות רב?

"רב חושב בצורה אחרת. הוא צריך לנתח את הדברים ולראות את הצדדים השונים באופן פחות שיפוטי, לדבר עם אנשים. יש-ראל לים שבאו ללוס אנג'לס היו באים אלי ופתחתי בפניהם את ביתי". אחרי ההסמכה לרבנות במכון שכטר הוא היה נציג המכון בוועד המנהל של ארגון רבנים למען זכויות אדם. ובמקביל, המ-פגש הבין-דתי. "התחלתי לעבוד עם מכון טנטור, ששייך לוותיקן ולאונברסיטת נוטרדם, כמתרגל ואחר כך כרכז תוכניות. הקמתי שתי תוכניות: 'מתפללים יחד בירושלים', שבה אנשי דתות שונות מתפללים ביחד, ו'ימי שלישי בטנטור', שבה אנשי דת ואקדמאים מהתחום נותנים הרצאות לציבור הרחב. בשנה האחרונה נשלחתי לייצג את מכון טנטור בפגישה עם הנהלת איחוד הכנסיות העולמי